

Evaluation of Teaching Practice Course According to Opinions of Teacher Candidates

Rüçhan Özkılıç*

Asude Bilgin**

Hülya Kartal***

ABSTRACT: The purpose of this study was to specify the opinions of teacher candidates who are in the department of Primary School Teaching about the course of teaching practice. Around this general purpose it was asked the opinions of teacher candidates about the evaluation of themselves, practice teachers and the instructors in terms of instructional process in teaching practice course. The sample of the study was totally 146 fourth grade teacher candidates from the department of primary school teaching. The data was obtained by means of an instrument that was developed by the researchers. The analysis of the data was actualized with percentile and frequency calculations. The most important result of the study pointed out that the teacher candidates were perceived themselves as sufficient and well in many aspects of instructional process. Similarly, it was determined that the scoring of teacher candidates as under achievers were very low by the instructors and practice teachers. According to another finding, teacher candidates found themselves as not sufficient in dealing with individual differences of the students and using mother language efficiently.

Key words: Teaching practice, teacher candidates, primary school teaching

SUMMARY

Purpose and Significance: In every field of life it is possible to talk about the importance of practice for increasing the efficiency of what is learned. During their education teacher candidates study on three main fields: field knowledge, professional teaching knowledge and general culture. Through this education they improve their knowledge, skills, attitudes and values about teaching. In the teaching practice course they combine these and use them for getting a more qualified level. For this purpose of the Project of YOK/World Bank for Improving National Education; teaching practice course is accommodated as revised and defined in the programs of all departments of educational faculties in the 8th. term. The aim of this study was to specify the opinions of teacher candidates who are in the department of primary school teaching about the course of teaching practice. Around this general purpose it was asked the opinions of teacher candidates about the evaluation of themselves, practice teachers and the instructors in terms of instructional process in teaching practice course. By means of this it was targeted to determine the breakdowns related to the course of teaching practice. It was thought that the results can be used either for improvement of the course or for improvement of the relations of parties who carry this course together as the faculty and the school.

Methods: The research group of this descriptive study was totally 146 teacher candidates from the department of primary school teaching. The data was obtained by means of an instrument that was developed by the researchers in the reference of the related literature and the problems related to the teaching practice. The application of the instrument was realized by the researchers themselves in the last week of spring semester by paper and pencil. Chronbach Alpha reliability coefficient of the instrument was calculated as .76. The analysis of the data was actualized by using percentile and frequency calculations.

* Yard. Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ruchan@uludag.edu.tr

** Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, asudebilgin@uludag.edu.tr

*** Öğr.Gör.Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, hkartal@uludag.edu.tr

Results: According to the opinions of teacher candidates, they perceived themselves as sufficient about giving clear and understandable instructions (82.2 %), giving feedback (78.1 %) and sensitivity to the academic and learning needs of the students (78.1 %). Among the participants of the study nobody found themselves as insufficient about the approval of the content, sensitivity to the academic and learning needs of the students, knowledge and skills about the usage of instructional methods, previous learning in the courses School Practice I and II, organization of group activities, ability to guide the students toward thinking, ability to motivate students toward learning, ability to give clear and understandable instructions and ability to organize activities that the students interact with each other students and teacher. On the other hand, it was determined that teacher candidates find themselves as insufficient related to deal with individual differences of the students and to use mother language efficiently. Most of the participant teacher candidates (63 %) perceived themselves as sufficient in terms of instructional duties. Also, 65.8 % of teacher candidates stated that they use most of the time for the instruction and 31.5 % of the divide the time equally between providing discipline and instruction. Additionally, teacher candidates pointed out that they are evaluated as successful by the instructors and practice teachers. According to the opinions of teacher candidates, they are supported by the instructors (69.9 %) and practice teachers (54.8 %). Also, 53.5 % and 45.2 % of them stated that they got sufficient knowledge from the instructors and practice teachers respectively. Lastly, 54.8 % of the participant teacher candidates found the practice courses that are actualized by instructors as sufficient, 42.5 % of them evaluate the communication with practice teachers as sufficient and 21.9 % of them found the guidance of the school administrator as sufficient.

Discussion and Conclusions: As a conclusion, it is possible to say spending more time in practice schools does not mean the experiences in these schools are always positive for teacher candidates. Therefore, the important thing is to provide them opportunities that make contributions to their professional development. The most important result of the study pointed out that the teacher students perceived themselves as sufficient and well in many aspects of instructional process. Similarly, it was determined that the scoring of teacher candidates as under achievers were very low by the instructors and practice teachers. According to another finding, teacher candidates find themselves as not sufficient related to deal with individual differences of the students and to use mother language efficiently. In the light of these results, it was thought that the opinions of teacher candidates related to themselves, instructors and practice teachers show similarities. And also, prerequisite courses of teaching practice course that take place in the teacher education programs must be reconsidered.

Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Rüçhan Özkılıç *

Asude Bilgin **

Hülya Kartal ***

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören son sınıftaki öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde yer alan öğretim süreçleri açısından kendilerini ve öğretmenlik uygulaması dersinden sorumlu öğretim elemanları ile uygulama öğretmenlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşleri saptanmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu sınıf öğretmenliği anabilim dalının son sınıfında öğrenim gören 146 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen bir bilgi toplama formu aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde maddelerin her biri için yüzde ve frekans hesaplanmıştır. Bulguların işaret ettiği en önemli sonuç, öğretmen adaylarının öğretim ile ilgili birçok durumda kendilerini yeterli olarak değerlendirmeleridir. Benzer şekilde, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını bu dersle ilgili olarak başarısız bulma oranının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adayları öğrencilerin bireysel farklılıkları ile ilgilenme ve ana dillerini etkin kullanma konularında kendilerini yetersiz bulmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayları, sınıf öğretmenliği.

GİRİŞ

Eğitimin her alanında olduğu gibi öğretmen eğitimi programları da “Kaliteyi nasıl yükseltebiliriz?” sorusuyla karşı karşıyadır. İnsanın gelişiminde birinci dereceden yardımcı olacak bireyleri yetiştirmekle yükümlü bu programların niteliği kuşkusuz toplumsal beklentileri de karşılayacak biçimde sürekli gözden geçirilmek ve iyileştirilmek zorundadır. İyi bir öğretmenin öğretim yöntemlerini etkili kullanma, olumlu kişilik özellikleri ile model olma, alanında yeterli olma, iyi bir sınıf ortamı oluşturma ve doğru kararlar verebilme becerilerini kazanabilmesi nitelikli bir eğitimden geçmesine bağlıdır (Akyıldız, 1995:40).

Öğretmen eğitimi, alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Öğretmen adayı elde ettiği genel kültür ile çağa ayak uyduracak, olayları yorumlama ve problemleri çözmeye daha etkin davranışlar sergileyecek; alan bilgisi ile öğretimini yaptığı alana ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrencilerine benimsetecek; öğretmenlik meslek bilgisi ile de sorumlu olduğu alanın öğretimini en iyi biçimde gerçekleştirecektir (Küçükahmet, 2002: 9). Küçükahmet’e göre (2002:6) öğretmen olacak kişi kime, niçin, nerede ve nasıl öğretecektir sorularının yanıtını öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile edinecektir. Bu dersler içerisinde yer alan öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının edindiği teorik bilgileri kullanabilme becerisini sergileyebileceği derslerden birisidir.

King (2006) nitelikli öğretmenlik uygulamasının iyi bir öğretmenlik uygulamasının fakülte-okul işbirliğini güçlendireceğini, öğrenciler arasındaki işbirliğini arttıracaklarını, etkin öğrenmeyi geliştireceğini, geribildirim sağlayacağını, zamanında iş yapma becerisi kazandıracağını, beklentileri yükselteceğini ve öğrencilerin farklı öğrenme yollarını görmelerini sağlayacağını öne sürmüştür. Bunun yanı sıra, Clift ve Warner (1986) öğretmen yetiştirme programlarında yer alan uygulamaların sağladıkları yararları şöyle sıralamaktadır:

* Yard. Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ruchan@uludag.edu.tr

** Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, asudebilgin@uludag.edu.tr

*** Öğr.Gör.Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, hkartal@uludag.edu.tr

- Eğitim konularının yansımaları için zaman ve kaynak sağlar.
- Öğrenme ve öğretme sürecine çoklu bakış açısı sağlar.
- Okulun yapısı ve amaçlarının anlaşılması için zemin oluşturur.
- Öğrenme ve öğretme ile ilgili araştırmalar yapılmasını sağlar.

Ülkemizde öğretmen yetiştirme programlarındaki uygulamalara ilişkin yetersizlikler Milli Eğitim Bakanlığınca 15–17 Haziran 1995 tarihinde yapılan “Öğretmen Yetiştirme Koordinasyon ve İşbirliği Toplantısı”nda dile getirilmiş ve uygulama okulu öğretmenleri ile fakülte öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulaması konusunda gerekli hizmet içi eğitimden geçemediğine dikkat çekilerek bunun gerekliliği vurgulanmıştır (Sıdal, 1996). Bu gereklilikten hareketle, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından 1994–1998 yılları arasında yürütülen YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde öğretmen yetiştirme programlarında yapılan bir düzenleme ile 1998–1999 öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinde *yeterliye dayalı öğretmen eğitimi modeli* uygulamaya konulmuştur (YÖK, 1999). Yeni öğretmen yetiştirme programında kuram ve uygulama ağırlıklı dersler dengeli biçimde dağıtılmış, buna bağlı olarak öğretmen adaylarının ilk ve ortaöğretim düzeyinde yaptıkları okul uygulamalarının süresi uzatılmış ve içeriği açıkça tanımlanmıştır (Topkaya & Yalın, 2006).

Fakülte-okul işbirliği ile gerçekleşmesi öngörülen öğretmenlik mesleği ile ilgili uygulamaların genel amacı; öğretmen adaylarına alan kültürü, genel kültür ve meslek bilgisi derslerinde kazandıkları bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıkları mesleki ortamda etkili ve verimli olarak kullanma olanağı sağlayarak, onların bireysel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır (Hacıoğlu & Alkan, 1995). Gökçe ve Demirhan’a göre (2005) öğretmen yetiştirme programlarındaki okul uygulamalarının en önemli işlevi, öğretmenlik mesleğinin tanıtılması ve bu doğrultuda katılımcı işbirliği ile okullarda görevli olan uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkıda bulunabilmesidir.

Yeniden yapılandırılan öğretmen eğitimi programında sekizinci yarıyılıda yer alan “Öğretmenlik Uygulaması” dersi kuramsal bilgilerin uygulamaya dönüşmesini sağlayan önemli bir derstir. Bu ders öğretmen adayının uygulama okulunda değişik sınıflarda öğretmenlik yaparak öğretmenlik yeterliliklerini geliştirebilme, alanının ders programını anlayabilme, ders kitaplarını değerlendirebilme, ölçme ve değerlendirme yapabilme, uygulama sırasında kazanmış olduğu deneyimleri arkadaşları ve uygulama öğretim elemanı ile paylaşmasını amaçlamaktadır (YÖK, 1998). Bu derste öğretmen adaylarının uygulama okullarında uygulamadan sorumlu öğretmenlerin gözetiminde altı saatlik okul gününün en az üç saatinde uygulama yapması, diğer zamanlarda ise gözlem yapması beklenmektedir. Fakültedeki iki saatlik derste de uygulama okullarındaki ders sunumları ile ilgili tartışma ve değerlendirmelerin yapıldığı bir öğrenme ortamı oluşturulması öngörülmektedir.

Bu ders ile ilgili olarak ülkemizde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde bunların bir kısmında öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı arasındaki işbirliğine dikkat çekilirken diğer bir kısmında ise dersin öğretmen adayına kazandırdıkları üzerine odaklandığı görülmüştür. Örneğin; Kiraz (2002)’in gerçekleştirdiği araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sırasında derslerinin planlanması, sınıf yönetimi, öğretim modeli ve materyal seçimi konularında uygulama öğretmenlerinden yeterince rehberlik alamadıklarına işaret edilmektedir.

Özbek ve Aytekin (2003) tarafından yapılan ve benzer bulguların elde edildiği bir başka çalışmada, öğretmen adaylarının uygulama okulu öğretmenleri ile daha etkili iletişim kurmak istedikleri, daha çok yardım talep ettikleri ve dersleri birlikte yürütmek gibi beklentilerinin olduğu belirtilmiştir.

Azar (2003)’in gerçekleştirdiği araştırmanın bulguları, tarafların (fakülte öğretim elemanı, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları) tümünün okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin yararlılığına katılmakta olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak bu derslerin daha sağlıklı yapılması için tarafların daha fazla eşgüdümlü çalışmalarının zorunlu olduğu ve bunun için bu konularla ilgili bir hizmet içi eğitim ya da seminer düzenlenmesinin yararlı olacağı elde edilen bulgular arasındadır. Çalışmaya katılan öğretmen adayları, fakülte öğretim elemanlarından yeterli ilgi görmediklerini ve onlar tarafından yeterince gözlemlenip değerlendirilmediklerini bildirmişlerdir. Yine öğretmen adayları, öğretim elemanlarının hazırladıkları dosyayı incelemede gerekli özeni göstermediklerini

vurgulamaktadır. Bunların yanı sıra adaylar uygulama öğretmenlerinin özenli seçilmediğini, daha çok okul müdürüne yakın kişilerin görev aldıklarını belirtmişlerdir. Uygulama öğretmenleri de fakültedeki öğretim elemanları tarafından yeterince aydınlatılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Gökçe ve Demirhan (2005)'in gerçekleştirdikleri araştırmanın bulgularına göre; öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı arasındaki işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı, uygulama öğretmenlerinin ders materyalleri geliştirilmesi sürecinde yeterince destek olmadıkları ve uygulama öğretmenleri ile öğretmen adaylarının görüşleri arasında uygulama öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Uygulama öğretmenlerinin üstelendikleri görev ve sorumluluklar açısından kendilerini daha olumlu değerlendirdikleri gözlenmiştir.

Dallmer (2004) de, öğretmen eğitiminde yer alan uygulamaların başarılı olmasının taraflar arasında öngörüldüğü gibi gerçek bir işbirliği sağlanmasına bağlı olduğuna dikkat çekmiştir. Ona göre, uygulama öğretmenleri, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında paylaşılan deneyimler ve yapılan eleştiriler değişimi destekleyecektir.

Karamustafaoğlu ve Akdeniz (2002) ise öğretmen adaylarının hizmet öncesi programda kazanması gereken davranışları uygulama okullarında ne kadar yansıtılabildiklerini araştırmışlardır. Bu amaçla fizik öğretmenliği programındaki öğretmenlik uygulaması dersini alan sekiz öğretmen adayı ve üç uygulama öğretmeni gözlemlenmiş ve yarı-yapılandırılmış mülakat ile görüş ve değerlendirmeleri tespit edilmiştir. Verilere göre öğretmen adaylarının model benzetme, laboratuardan yararlanma, basit araç gereç geliştirme, bir öğretim dokümanı seçip değerlendirme gibi davranışları uygulama sürecine yansıtılma olanağı yakalayamadıkları görülmüştür.

Şişman ve Acat (2003) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili algılarını anlamlı ölçüde farklılaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hascher, Cocard ve Moser (2004) öğretmen adaylarından ve uygulama öğretmenlerinden adayların uygulama derslerindeki mesleki gelişmelerini değerlendirmelerini istemiştir. Taraflar değerlendirmeleri derse hazırlık, dersin planlanması, öğretimi ve değerlendirilmesi boyutlarında gerçekleştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin değerlendirmelerine göre aday öğretmenlerin öğrenmelerinde artış ve gelişme kaydettikleri belirlenmiştir. Ancak uygulama öğretmenleri araştırmanın tüm boyutlarında öğretmen adaylarının bildirdiğinden anlamlı olarak daha fazla gelişme olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının uygulama dersinden önce ve sonra öğrencilere karşı olan tutumları ölçüldüğünde, uygulama dersinden sonra daha olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Bu bulguların adayların mesleki gelişmelerini destekler nitelikte olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki paragraflarda öğretmen yetiştirme programlarında yer alan uygulama derslerinin işlevleri açıklanmaya çalışılmıştır. Görüldüğü gibi eğitim fakültelerinin yetiştirdiği tüm öğretmen adayları için bu ders oldukça yararlı ve vazgeçilemeyecek kazanımlar sağlamaktadır. Fakültelerin en fazla öğrenci alınan ve atanma konusunda en çok açık bulunan alanın sınıf öğretmenliği olduğu bilinmektedir. Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olanlar eğitim fakültelerinde öğrenim gören diğer öğretmen adaylarına kıyasla meslek yaşamları boyunca küçük sınıflardaki (1-5. sınıfa kadar) öğrenciler ile daha uzun süreli birlikte olmaktadır. Hem öğrencilerin yaş özellikleri hem de uygulanmakta olan yeni ilköğretim programlarının bir gereği olarak sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları bilgi birikiminden çok öğretmenlik becerileri ön plana çıkmaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile teorik bilgiler edinen adaylar bu bilgileri ancak uygulama dersleri ile yaşama geçirme fırsatı bulurlar. Yapılan bu araştırma ile de dersin geliştirilmesine ve ilgili taraflar arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesine olanak sağlayacağı düşüncesiyle sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenliği anabilim dalının son sınıfında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde kendilerini, öğretim elemanını ve uygulama öğretmenlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinde yer alan öğretim süreçleri açısından kendilerini nasıl değerlendirmektedirler?
2. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinden sorumlu öğretim elemanlarını ve uygulama öğretmenlerini nasıl değerlendirmektedirler?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Modeli: İlköğretim Bölümüne bağlı Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında öğrenim gören son sınıftaki öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde kendilerini, öğretim elemanını ve uygulama öğretmenlerini değerlendirmelerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma betimsel türde bir araştırmadır.

Araştırma Grubu: 2005–2006 öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'ne bağlı Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda son sınıfta öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının sayısı 193'tür. Araştırmanın çalışma grubunu ise bu öğrenciler arasından gönüllü olarak araştırmaya katılan 146 öğrenci (106 kız ve 40 erkek) oluşturmuştur.

Sınırlılıklar: Araştırma veri kaynağı açısından öğretmen adaylarının görüşleri ve bilgi toplama formundan elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması: Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın göz önünde bulundurularak ve uygulamalar sırasında gerçekleştirilen etkinlikler düşünülerek hazırlanan bilgi toplama formuyla elde edilmiştir. Hazırlanan formun eğitim bilimleri bölümünde görevli 3 öğretim üyesi tarafından incelenmesi istenmiş ve elde edilen dönütler doğrultusunda düzeltildikten sonra uygulamaya konulmuştur. Bilgi toplama formu öğretmen adaylarına bahar yarıyılıının son haftasında uygulanmıştır. Bilgi formu, adayların dersle ilgili öğretim durumlarına, dersteki performanslarına, zamanı kullanmalarına, dersle ilgili desteklenmelerine ve bilgilendirilmelerine ilişkin ifade ve soruları içermektedir. Bilgi formunda yer alan, "öğretim süreçleri açısından adayların kendilerini değerlendirmelerine ilişkin Tablo 1'de yer alan 17 madde için Chronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır. Adaylar bu maddelere ilişkin görüşlerini yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz olarak belirtmişlerdir.

Verilerin Analizi: Veri girişi sırasında tüm maddelerin işaretlendiği formlar değerlendirilmeye alınmıştır. Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin öğretmen adaylarından toplanan verilerin analizi maddelerin her biri için yüzde ve frekanslar hesaplanarak yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular, alt amaçlar doğrultusunda iki başlık altında sunulmuştur.

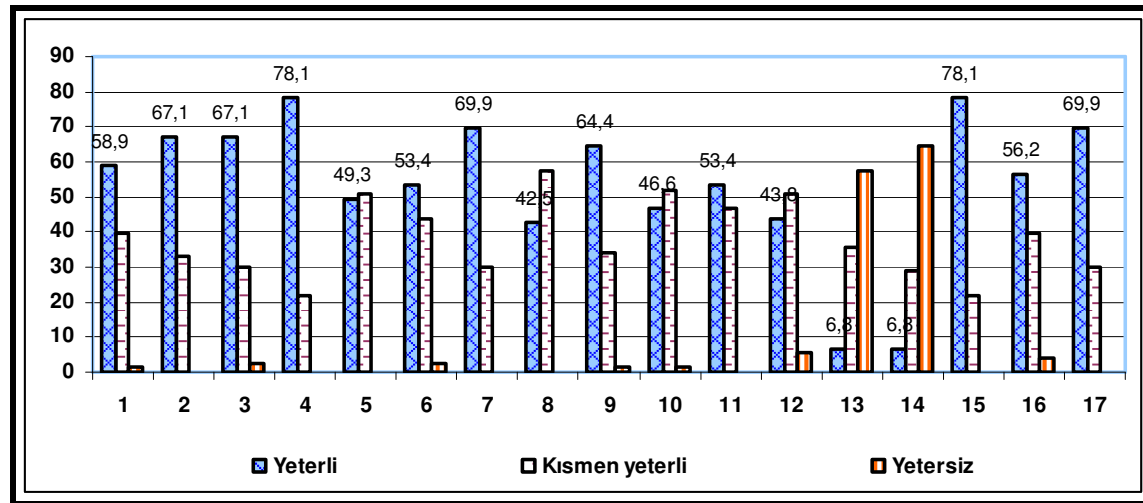
Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Kendilerini Değerlendirmeleri

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinde yer alan öğretim süreçleri açısından kendilerini nasıl değerlendirdikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Öğretim Durumları Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri

Maddeler (n=146)	Yeterli		Kısmen yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Öğretmekle yükümlü olduğunuz konu alanlarının içeriği hakkındaki bilginiz.	86	58,9	58	39,7	2	1,4
Dersinizin içeriğinin doğruluğu hakkında karar verme beceriniz.	98	67,1	48	32,9	-	-
Öğrettiğiniz ders için uygun materyal ve kaynak seçme beceriniz.	98	67,1	44	30,1	4	2,7
Öğrencilerinizin akademik becerileri ve öğrenme ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığınız.	114	78,1	32	21,9	-	-
Öğretim teknikleri hakkındaki bilginiz ve onları derste kullanma düzeyiniz.	72	49,3	74	50,7	-	-
Dersleri öğretim için uygun bir şekilde planlama beceriniz.	78	53,4	64	43,8	4	2,7
Önceki okul deneyimi I ve II uygulamalarında öğrendikleriniz.	102	69,9	44	30,1	-	-
Öğrenme için grup etkinliklerini organize etme beceriniz.	62	42,5	84	57,5	-	-
Etkinlikleri derse yayma beceriniz.	94	64,4	50	34,2	2	1,4
Öğrenme için uygun öğretim amaçları geliştirme beceriniz.	68	46,6	76	52,1	2	1,4
Öğrenmede öğrenciyi düşünmeye yönlendirme beceriniz.	78	53,4	68	46,6	-	-
Öğrencilerinizin öğrenmedeki ilerlemelerini değerlendirmek için test hazırlama beceriniz.	64	43,8	74	50,7	8	5,5
Öğrencilerinizin bireysel farklılıklarıyla ilgilenme beceriniz	10	6,8	52	35,6	84	57,5
Öğretimde anadilinizi kullanmadaki yeterliliğiniz.	10	6,8	42	28,8	94	64,4
Öğrencileri öğrenmeye yönelik güdüleme beceriniz.	114	78,1	32	21,9	-	-
Öğrencilerin düzeylerine göre ödevler verme beceriniz	82	56,2	58	39,7	6	4,1
Öğrencilerin sizinle ve arkadaşları ile etkileşimde bulunabilecekleri etkinlikler düzenleme beceriniz	102	69,9	44	30,1	-	-

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının kendilerini en yeterli gördükleri ifadelerin başında güdüleme becerisi (%78,1), öğrencilerin akademik becerileri ve öğrenme ihtiyaçlarına duyarlılık (%78,1) ifadeleri yer almaktadır. Bunların yanı sıra *öğretmen adaylarının hiçbirisi* içerik hakkında karar verme, öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlılık, yöntem bilgisi ve bunları kullanma, okul deneyimi derslerinde öğrendikleri, grup etkinliklerini organize etme, öğrenciyi düşünmeye yönlendirme, güdüleme ve sınıf içi etkileşimi arttıran etkinlikler düzenleme konusunda kendisini *yetersiz görmemektedir*. Bu bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin kendilerini uygulama dersinde karşılaştıkları öğretim durumları açısından yeterli gördükleri ve olumlu yönde değerlendirdikleri söylenebilir. Ancak öğretmen adaylarının, öğrencilerin bireysel farklılıkları ile ilgilenme (%57,5) ve anadilini kullanma konusunda kendilerini *yeterli görmedikleri* (%64,4) tespit edilmiştir. Bu durum öğretmen öğrenci iletişimi ve bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler açısından oldukça düşündürücü bulunmuştur. Bu konuda elde edilen verileri özetleyen bilgiler ayrıca Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1. Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Öğretim Durumları Açısından Kendilerini Değerlendirmelerine ilişkin yüzdelerin gösterildiği grafik

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Öğretimle İlgili Görevlerde Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri

	f	%
Yeterli	92	63.0
Kısmen yeterli	48	32.9
Yetersiz	6	4.1
Toplam	146	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının *büyük bir kısmı* (%63) kendilerini öğretim ile ilgili görevleri yerine getirmede *yeterli* bulurken, %32,9’u kendilerini *kısmen yeterli* bulduğunu ifade etmiş, çok az bir bölümü ise (%4,1) yeterli bulmadığını belirtmiştir. Her iki tablodan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında öğretmen adaylarının öğretim ile ilgili kendilerini değerlendirmelerinin tutarlılık gösterdiği gözlenmektedir.

Öğretmen adaylarından sınıfta zamanı kullanma biçimlerine ilişkin olarak kendilerini değerlendirmeleri istenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Zamanı Kullanma Biçimleri

	f	%
Zamanın büyük bir kısmını öğretim için kullandım	96	65,8
Zamanın büyük bir kısmını sınıf disiplinini sağlamaya ayırdım.	4	2,7
Her ikisine de eşit oranda zaman ayırdım	46	31,5
Toplam	146	100

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının %65,8’nin uygulamalar sırasında zamanlarının büyük bir kısmını öğretim amacı ile kullandığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının %31’ni ayırdığını belirtmiştir. Zamanının büyük bir kısmını sınıf disiplinini sağlamaya ayırdığını belirten öğretmen adaylarının yüzdesi ise oldukça düşüktür (%2,7). Bu bulgular ışığında öğretmen adaylarının uygulama dersleri sırasında sınıfta çok fazla disiplin problemi ile karşılaşmamış olabilecekleri düşünülmüştür.

Öğretmen adaylarına, “Uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı uygulama dersinde performansınızı nasıl değerlendirdi?” sorusu yöneltilmiş ve verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarına Göre Uygulama Dersindeki Performanslarının Uygulama Öğretmeni ve Öğretim Elemanı Tarafından Değerlendirilmesi

Öğretmen adayının performansı	Uygulama Okulu Öğretmeni		Uygulama Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%
Mükemmel	50	34.2	46	31.5
Çok başarılı	48	32.9	56	38.4
Başarılı	44	30.1	36	24.7
Başarısız	4	2.8	8	5.4
Toplam	146	100	146	100

Öğretmen adaylarına göre, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin aday öğretmenleri değerlendirmeleri birbiriyle örtüşmekte ve öğretmen adaylarının birçoğu hem uygulama öğretmeni hem de öğretim elemanı tarafından başarılı bulduklarını belirtmektedirler. Bu sonuç tarafların “etkili öğretmen” anlayışlarının birbiri ile örtüştüğü ya da benzerlik gösterdiği biçiminde yorumlanabilir. Bununla birlikte tabloda yer alan uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı tarafından başarısız bulunan öğrencilerin oranının ise oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Bilindiği gibi öğretim elemanı ve uygulama okulu öğretmenlerinin her birine düşen öğretmen adayı sayısı fazladır. Başarısız öğrenci oranının düşük olması tarafların öğretmen adaylarını ayrıntılı olarak değerlendirilememesinden ve bu nedenle adayları olduğundan daha iyi notlandırmalarından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersindeki Uygulama Öğretmeni ile Öğretim Elemanını Değerlendirmeleri

Adayların, “Uygulama dersinde öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ne kadar desteklendiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Aldıkları Destek ile İlgili Görüşleri

	Uygulama Öğretim Elemanı		Uygulama Okulu Öğretmeni	
	f	%	f	%
Desteklendim	102	69.9	80	54.8
Kısmen desteklendim	28	19.2	38	26.0
Hiç desteklenmedim	16	11.0	28	19.2
<i>Toplam</i>	146	100	146	100

Tablo 5 incelendiğinde adayların %69,9'unun öğretim elemanı tarafından desteklendiğini, %19,2'sinin kısmen desteklendiğini, %11'inin ise hiç desteklenmediğini ifade ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının %54,8'i uygulama okulu öğretmeni tarafından desteklendiğini belirtirken %26'sı kısmen desteklendiğini, %19,2'si ise *hiç desteklenmediğini* belirtmiştir. Bu derslerdeki işleyişin ve öğretmen adayının mesleki becerilerinin gelişiminin uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı tarafından verilecek desteğe bağlı olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin yaklaşık olarak %30'unun bu destekten tam anlamıyla yararlanamadığı söylenebilir. Uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarının haftalık ders yüklerinin oldukça fazla olduğu bilinen bir durumdur. Bu nedenle uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanları her öğrenci ile bire bir ilgilenerek destek verecek yeterli zamanı bulamamış olabilir.

Araştırmanın bu kısmında öğretmen adaylarına, uygulama okulu öğretmeni ve öğretim elemanları tarafından kendilerine yönelik performans beklentileri açısından açıkça bilgilendirilip bilgilendirilmedikleri sorulmuş ve elde edilen yanıtlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersindeki Performanslarına Yönelik Bilgilendirilmeleri ile İlgili Görüşleri

	Uygulama Öğretim Elemanı		Uygulama Okulu Öğretmeni	
	f	%	f	%
Yeterince bilgilendirildim	78	53.5	66	45.2
Kısmen bilgilendirildim	50	34.2	64	43.8
Hiçbir şekilde bilgilendirilmedim	18	12.3	16	11.0
<i>Toplam</i>	146	100	146	100

Öğretmen adaylarının %53,5'i öğretim elemanının, %45,2'si ise uygulama öğretmenlerinin kendilerini performans beklentileri konusunda yeterince bilgilendirildiğini belirtmiştir. *Hiçbir şekilde bilgilendirilmediğini* belirten adayların oranı her iki taraf için de yaklaşık olarak %11-12 civarındadır. Bu oranın yüksek olmadığı düşünülse bile uygulama öğretmenin ve öğretim elemanının öğretmen adayını uygulama süresince izlemek, bilgilendirmek, geribildirim vermek, değerlendirme yapmak gibi görevlerinin olduğu unutulmamalıdır. Buna rağmen taraflar arasında ulaşım problemleri, mali problemler, iş yükü fazlalığı ve zaman yetersizliği gibi faktörlerin kopukluğa neden olmuş olabileceği de düşünülebilir. Ayrıca taraflar birbirlerinin işine müdahale etmemek için ya da işi diğerinin yapmasını tercih ettikleri için öğretmen adaylarına beklentilerini ifade etmekten kaçınıyor da olabilirler.

Öğretmen adaylarından tarafların uygulamalar sırasında yerine getirdikleri görevler ile ilgili bilgi edinilmeye çalışılmış ve elde edilen bulgular Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Görev Alan Taraflar İle İlgili Görüşleri

Maddeler (n=146)	Yeterli		Kısmen yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Fakültedeki uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından uygulamaya yönelik yapılan derslerin katkısı	80	54.8	44	30.1	22	15.1
Uygulama okulundaki uygulama öğretmenleriniz ile iletişiminiz	62	42.5	52	35.6	32	21.9
Uygulama okulundaki müdür ve müdür yardımcılarının yaptığı rehberlik	32	21.9	70	47.9	44	30.1

Öğretim elemanının verdiği derslerin katkısını adayların %54,8'i yeterli, %15,1'i ise yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının %42,5'i uygulama öğretmenleri ile aralarındaki iletişimi yeterli bulurken, %21,9'u ise *yetersiz* bulmuştur. Okuldaki müdür ve müdür yardımcılarını ise

yaptıkları rehberlik açısından adayların yalnızca %21,9'u tarafından yeterli, bulunurken, %30,1'i tarafından ise *yetersiz* bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak adayların önemli bir bölümünün uygulama öğretim elemanından aldıkları teorik derslerden yararlandıkları, adayların yarısından fazlasının uygulama öğretmenleri ile yeterli iletişim kuramadığı, önemli bir bölümünün ise okul yönetiminden istenen düzeyde rehberlik alamadıklarını söylemek mümkündür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüzde öğretmen adaylarının uygulama okullarında giderek daha fazla zaman geçirmeleri gerektiği yönünde bir eğilim olduğu bilinmektedir (Hawley, 1993). Çünkü uygulama dersleri, kuram ile uygulama arasında bağ kurarak öğrencilerin edindikleri bilgileri kullanma, gözlem yolu ile öğrenme ve öğretme becerilerini geliştirmesi için uygun ortam sunar. Ancak öğretmen adaylarının uygulama okullarında daha uzun süre bulunmaları onların edindikleri deneyimlerin her zaman olumlu olacağı anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte bu deneyimlerin adayların ileriki meslek yaşamlarına yansıtacağı düşünüldüğünde, öğretmen adaylarına uygulama okullarında mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak deneyim olanaklarının sunulması ayrı bir önem taşımaktadır. .

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların işaret ettiği en önemli nokta, aday öğretmenlerin öğretim ile ilgili birçok durumda kendilerini “yeterli” gördüklerinin başka bir deyişle oldukça iyi algıladıklarının belirlenmiş olmasıdır. Aynı şekilde adayların görüşlerine göre, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanlarının, adayları bu derste başarısız bulma oranlarının da oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla hem öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin hem de adayların kendilerini değerlendirmelerinin birbiriyle örtüştüğü söylenebilir. Adayların öğretim ile ilgili birçok durumda kendilerini yeterli bulması söz konusu iken öğrencilerin bireysel farklılıkları ile ilgilenme ve anadilini etkili kullanma konularında ise kendilerini yeterli bulmamaları adaylarının özellikle de mesleki yaşamları açısından düşünülmesi gereken bir konudur. Her şeyden önce kendini ana dilinde yeterli görmeyen bir öğretmenin sınıf ortamında da kendini ifade etmekte güçlük yaşayacağı ve öğrencilerinin dil gelişimlerinde olumlu bir model olamayacağı gibi durumlar düşünüldüğünde, adayların hem yazılı hem de sözlü dilde (Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım dersleri gibi) kendilerini geliştirebilmeleri için daha fazla desteklenmeleri gereği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, pek çok yönden farklı özellikler taşıyan çocukların bir arada olduğu sınıflarda görev yapacak adayların eksikliklerini hissettikleri bireysel farklılıklar konusunda da programda yer alan derslerin (Gelişim ve Öğrenme ve Rehberlik gibi) konu ile ilgili olarak gözden geçirilmesi gerektiğini işaret etmektedir. Aslında bu sonuçlar, öğretmen yetiştirme programlarında yer alan derslerin bir biri ile ne kadar bağlantılı olduğunu da göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu zamanının çoğunu öğretime ayırdığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, adayların sınıf yönetiminin en stratejik öğelerinden biri olan zaman yönetimi konusunda (Aydın, 2000:95) kendilerini yeterli gördükleri şeklinde de yorumlanabilir. Erkilic (2007:130) da sınıf yönetiminde etkili zaman kullanımının en kritik ve başat boyutunun derste zaman kullanımı olduğunu belirtmektedir. Çünkü ders öncesi ve sonrası hazırlıkların da amacı dersin etkili ve verimli kılınmasıdır. Etkili ve verimli ders, istendik davranışların istendik sürede kazandırılmasıdır. Bu bağlamda en önemli sorunlardan biri olan sınıfta zamanın etkili kullanımı konusunda adayların sorun yaşamadıklarını belirtmeleri adayların mesleki becerileri açısından da olumlu bir durum olarak görülmektedir.

Ayrıca elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve öğretim elemanından destek sağlama ve bilgilendirme konularında az da olsa sorun yaşandığını vurgulamaktadır. Araştırmanın bu bulgularıyla Gökçe ve Demirhan'ın (2005) seksen uygulama öğretmeni ve 341 öğretmen adayı ile yaptığı araştırma sonuçları örtüşmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin haftada bir gün bilgilendirme toplantıları yapmasını, öğretim elemanlarının öğretmen adayları ile işbirliği içinde olmasını, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni arasındaki işbirliği ve etkileşimin geliştirilmesi gerektiğini ve özellikle de okul yöneticileri ve uygulama öğretmenlerinin kendilerine karşı ilgisiz davrandıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili olarak yapılan diğer araştırmalarda da uygulama öğretmenlerinin yapıcı ve olumlu geri bildirimde

bulunmalarının ve adaylara yeterince zaman ayırmalarının onlarda bulunması gereken en önemli özellikler olduğu belirtilmiştir (Adey 1997; Azar, 2003; Leask 1995; Maynard 2000; Zanting ve diğer., 2001). Benzer şekilde öğretmen adaylarının uygulama dersinde görev yapan taraflar arasında özellikle okul müdürü ve müdür yardımcılarının yaptıkları rehberliği düşük yüzdelerle de olsa yetersiz bulmaları bu konuda bazı sorunlar yaşandığını göstermektedir. Azar (2003)'ın yaptığı araştırmada da, uygulama öğretmenlerinin, yaptıkları işi kendilerine artı bir yük olarak gördüğü, bu iş için verilen ücretin düşüklüğü nedeniyle programların aksadığı ve bu nedenle de görev almak istemedikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adayları, öğretim elemanlarının kendileriyle yeterince ilgilenmediklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte uygulama öğretmeni, öğretim elemanı, öğrenciler ve hatta müdür ve müdür yardımcıları arasında yaşananlara tarafların iş yükü, ulaşım ve zamanla ilgili sınırlılıklar ile açıklama getirmek mümkündür. Ancak bunlar öğretmen adaylarının uygulama derslerinden daha fazla pozitif deneyimler elde edememelerine yol açmaktadır. Kiraz (2002)'ın yaptığı araştırmada öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerinin kendilerine özellikle ders planları ve materyallerle ilgili olarak rehber olmalarında ve uygulama öğretmenleriyle iletişim kurmakta sorun yaşadıklarını bildirmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir (Azar, 2003; Gökçe ve Demirhan, 2005; Tezel-Özbek ve Aytekin, 2003).

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının anadilini kullanımını geliştirecek uygulamalı derslere yer verilmesi,
- Programda yer alan gelişim, öğrenme ve rehberlik gibi konuların yer aldığı derslerde özellikle bireysel farklılıklar ve bunlarla baş etme yollarının daha kapsamlı ve uygulamalı olarak işlenmesi,
- Seminer, panel v.b etkinlikler yolu ile öğretmenlik uygulamasında yer alan tarafların aralarındaki iletişimin geliştirilmesi,
- Okul müdür ve müdür yardımcılarının uygulamalı dersler için uygulama öğretmenleri gibi hizmet içi eğitime tabi tutulmaları,
- Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili olarak işlevsel hizmet içi eğitim almaları,
- Konu ile ilgili uygulama öğretmeni ve öğretim elemanlarının görüşlerine de yer verecek araştırmaların düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adey, K. (1997). First impressions do count: mentoring student teachers. *Teacher Development*, 1(1):123-133.
- Akyıldız, H. (1995). The Evaluations of Teacher Candidates About Effective Teacher Features on The Ideal-Practical Level. *Teacher Training for the Twenty First Century, World Conference on Teacher Education, Dokuz Eylül University Buca Faculty of Education, August 27- September 2, s.39-50, İzmir-Turkey.*
- Aydın, A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Azar, A. (1999). Öğretmenlerin iş başında gelişimini Destekleyen Modeller. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:11:39-45.
- Azar, A. (2003). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:159, [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/azar.htm> adresinden 07.05.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Clift, R.T. & Warner, A.R. (1986). University Contributions to the Education of Teachers. *Journal of Teacher Education*. March-April: 32-35.
- Dallmer, D. (2004). Collaborative relationships in teacher education: A personal narrative of conflicting roles. *Curriculum Inquiry*. 34(1), 29-45.
- Erkılıç, T.A. (2007). Zaman yönetimi. (s.119-141). *Etkili sınıf yönetimi*. Editör: Hüseyin Kıran 3.Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

- Goodman, J. (1988). University culture and the problem of reforming field experiences in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 39(2):45-53.
- Gökçe, E. & Demirhan, C. (2005). Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 38(1): 43-71.
- Hasher, T., Cocard, Y. Ve Moser, P. (2004). Forget about theory-practice is all? Student teachers' learning in practicum. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 10(6): 623-637.
- Hawley, D.W. (1993). New goals and changed roles: Re-visioning teacher education. *Educational Record*, 74(3):26-32. [Online]: <http://web.ebscohost.com/ehost/> adresinden 27.12.2005 tarihinde indirilmiştir.
- Karamustafaoğlu, O. & Akdeniz, A. R. (2002). Fizik öğretmen adaylarının kazanımları beklenen davranışları uygulama okullarında yansıtılabilme olanakları. *V.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 16-18 Eylül, ODTÜ-Ankara. [Online]: <http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/ozetler.htm>
- Killen, R. (1995). Practicum problems: Turning students' difficulties into positive learning experiences. *Öğretmen Eğitimi Dünya Konferansı*. 27 Ağustos-2 Eylül, İzmir / Türkiye.
- Kiraz, E. (2002). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(1), 183-196.
- Küçükahmet, L. (1993). *Öğretmen Yetiştirme (Programları ve Uygulamaları)*. Gazi Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Küçükahmet, L. 2002. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Nobel Yayınları 4. Baskı, Ankara.
- Leask, M. (1995). School-based teacher education in England and Wales: the unanswered questions. Paper presented at the Annual Conference of the A.T.E.A. Inc., Sydney, Australia, July.
- Maynard, T. (2000). Learning to teach or learning to manage mentors? Experiences of school-based teacher training. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 8(1):17-30. [Online]: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf> adresinden 14.03.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Tezel-Özbek, Z., & Aytakin, F. (2003). Eğitim fakültesi öğrencilerin öğretmenlik mesleğine bakış açıları ve öğretmenlik uygulaması dersinde memnuniyet durumları üzerinde bir araştırma. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 284 (2), 31-39.
- Topkaya, E.Z. & Yalın, M. (2006). Uygulama Öğretmenliğine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 1(1-2):14-24.
- Sıdal, C. (1996). Öğretmen eğitiminde okul deneyiminin önemi ve bir yaklaşım önerisi. *Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve Yaklaşımlar Sempozyumu*, Ankara.
- Gökçe, E. & Demirhan, C. (2005). Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Bir Yaklaşım mı Yoksa Geleneksel Bir Anlayış mı? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 38(2),187-195
- Şişman, M. & Acat, B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1):235-250.
- Yapıcı, Ş. & Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*. 3(2):54-59, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*, Ankara.
- (1999). *Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*, Ankara.
- Zanting, A., Verloop, N. & Vermunt, J.D. (2001). Student teachers' beliefs about mentoring and learning to teach during teaching practice. *British Journal of Educational Psychology*. 71(1):57-80. [Online]: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf> adresinden 24.02.2006 tarihinde indirilmiştir.